

Exploateringsnämndens tillämpningsanvisningar till kommunstyrelsens anvisningar för tillämpning av reglerna för styrning och uppföljning av investeringar och andra betydande projekt (KS 2005-10-26 Dnr 319-2464/200)

1. INLEDNING	2
1.1 Syfte	2
1.2 Avgränsning	2
1.2.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	3
2. BESLUT	3
2.0 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	4
2.1 Inriktningsbeslut	4
2.1.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	6
2.2 Genomförandebeslut	7
2.2.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	8
2.3 Budget	9
2.3.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	11
3. UPPFÖLJNING AV INVESTERING	11
3.1 Redovisning	12
3.2 Uppföljning	12
3.2.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	13
3.3 Avvikelse	14
3.3.1. Exploateringsnämndens tillämpning	14
4. SLUTREDOVISNING AV INVESTERING	15
4.0 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	16
5. ANDRA BETYDANDE PROJEKT SOM INTE ÄR EN INVESTERING	16
5.0 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna	18

Anvisningar för beslut, uppföljning och slutredovisning av investeringar och andra betydande projekt

1. Inledning

1.1 Syfte

Ett övergripande syfte med att utarbeta metoder för styrning och uppföljning av stadens investeringsverksamhet är att ge nämnderna tydliga regler för beslut, budgetering och uppföljning av investeringar och andra betydande projekt. Samtidigt får kommunledningen ett instrument som ger en översikt av budgethållningen i projekten och underlättar den centrala uppföljningen av nämndernas investeringsverksamhet. Dessutom tydliggörs ansvarsfördelningen mellan nämnd, kommunstyrelse och kommunfullmäktige när det gäller beslut, uppföljning och slutredovisning av investeringar.

Den nämnd som planerar och genomför investeringar och andra betydande projekt har ansvar för att investeringens innehåll och funktion samt ekonomiska åtaganden överensstämmer med vad som har beslutats.

Genom att tydliggöra för nämnderna de krav på redovisningar som krävs för den centrala uppföljningen underlättas kommunstyrelsens uppföljning av investeringar och andra betydande projekt som bedöms som särskilt strategiska, komplexa eller kontroversiella. Därmed kan större fördyringar eller andra väsentliga avvikelser från det ursprungliga beslutet identifieras på ett tidigt stadium och lättare åtgärdas.

1.2 Grundläggande regelverk

När det gäller redovisning av investeringar (anläggningstillgångar) finns de grundläggande reglerna samlade i den kommunala redovisningslagen (1997:614), KRL. Kommunallagens 8 kapitel reglerar överordnat kommunernas ekonomiska förvaltning. Bl. a ska kommunfullmäktige meddela närmare föreskrifter för medelsförvaltning, vilket görs i stadens Regler för ekonomisk förvaltning (2004:10). Kommunfullmäktige har med stöd härav fattat beslut om grunder för styrning och uppföljning av investeringar och andra betydande projekt.

Kommunstyrelsen har utfärdat anvisningar för tillämpning av reglerna. Följande dokument syftar att redogöra för hur exploateringsnämnden skall tillämpa dessa anvisningar.

1.3 Avgränsning

En investering är en anskaffning av en anläggningstillgång. Med anläggningstillgång menas en tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav. Denna anvisning omfattar beslut, uppföljning och slutredovisning av:

- investeringar i anläggningstillgång i mark, byggnad och teknisk anläggning,

- investeringar i andra anläggningstillgångar (t.ex. maskiner och inventarier) om de är en del av ovanstående typ av investering,
- andra betydande projekt som inte är en investering i den kommunala redovisningslagens (1997:614) mening men där staden ändå binder upp sig med resurser eller genom olika åtaganden och som på sikt kan innebära risktaganden, t.ex. evenemangsprojekt eller IT-projekt. Dessa projekt är ofta komplexa och kan vara av mycket varierande omfattning och inriktning varför anvisningarnas tillämpning på dessa projekt särskilt kommenteras i avsnitt 5.

Denna anvisning gäller för nämnder (inkl slutna redovisningsenheter), men inte för bolagsstyrelser. Anvisningen bygger på Regler för ekonomisk förvaltning (2004:10). Aktuell text i Regler för ekonomisk förvaltning finns angiven i en textruta i inledningen av resp. avsnitt.

Anvisningen anger miniminivån på regler och rutiner för beslut, uppföljning och slutredovisning av investeringar och andra betydande projekt. Utifrån anvisningen ska respektive nämnd avgöra och beskriva vilka underlag och vilken uppföljning nämnden och förvaltningen ska ha för investeringar. Anvisningen beskriver inte hur en investering initieras, kalkyleras eller finansieras. Stadsledningskontoret har utarbetat en kalkylhandbok som anger metoder och principer för investeringskalkylering i Stockholms kommun.

Stadsledningskontoret utger kompletterande anvisningar för nämndernas budgetarbete och för nämndernas periodiskt återkommande rapporter (f.n. tertialrapporter och årsbokslut) där investeringar utgör en del.

1.2.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (1) *Anvisningarna ska tillämpas om investeringen överstiger **5 10** mnkr. För investeringar under **5 10** mnkr, som beslutas på delegation och därmed ej behandlas i nämnden, kan ett förenklat beslutsunderlag användas. Understiger investering 1 mnkr bedömer kontoret i varje enskilt fall hur omfattande beslutsunderlaget ska vara.*

2. Beslut

Regler för ekonomisk förvaltning; från 1 kap; § 2-5, § 10-11:

2 § Nämnd inger i samband med sin verksamhetsberättelse sitt budgetförslag och sina treårsberäkningar till kommunstyrelsen som underlag för kommunstyrelsens förslag till budget och treårsberäkningar. Förslaget omfattar driftbudget och investeringsplan. Investeringsplanen skall vara uppdelad på planerade och beslutade projekt. Förvaltningschef skall ta fram underlag till förslag för budget och treårsberäkningar i enlighet med kommunstyrelsens riktlinjer och utfärdade anvisningar.

3 § Budgeten fastställs av kommunfullmäktige. Den skall upprättas i enlighet med kommunallagens balanskrav. Budgeten omfattar nämnder och bolagsstyrelser.

a) Nämnder

(...)

3 Investeringar

<ul style="list-style-type: none"> - Plan och anslag för investeringsverksamheten med beräknade drift- och kapitalkostnadseffekter samt intäktsmöjligheter. <p>4 Stora projekt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projektplan med redovisning av projektets syfte och innehåll samt ekonomiska konsekvenser. <p>4 § Nämnd skall med utgångspunkt från kommunfullmäktiges fastställda budget upprätta en genomförandeplan för det kommande årets verksamhet (nämndens budget/verksamhetsplan).</p> <p>5 § (...)Nämnd ska lämna sin budget till stadsledningskontoret för sammanställning.</p> <p>10 § För slutna redovisningsenheter gäller särskilda budget- och redovisningsprinciper. Enheten upprättar resultatbudget, investeringsplan med förslag till finansiering samt balansbudget. (...) Från och med år 2003 skall nya investeringar finansieras via koncernkonto och belastas med stadens internränta. Samtliga anläggningars finansiering skall likaledes belastas med stadens internränta via koncernkonto.</p> <p>11 § Beslut om taxor, avgifter, prestationsrelaterade ersättningar till privata utförare (s.k. peng), investering, försäljning av mark och anläggningar samt andra ärenden, som anges i lag, fattas av kommunfullmäktige.</p>

Nämnd tar fram förslag till en investering i två steg. Initialt fattas ett inriktningsbeslut och i ett senare skede fattas ett genomförandebeslut. Den nämnd som planerar och genomför investeringar har ansvar för att beslutsunderlagen är fullständiga samt att kommande drift- och kapitalkostnader, investeringsutgifter och investeringens innehåll och funktion överensstämmer med vad som har beslutats.

Vidare ska en nämnd som planerar en investering tillse att nämnden inte genom avtalskrivningar inskränker kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges möjligheter att påverka innehåll och villkor i efterföljande beslut avseende markupplåtelse och exploateringsavtal eller detaljplaner.

2.0 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (2) I ärenderubrik till tjänsteutlåtande till nämnden ska alltid framgå vilket beslut som föreslås att fattas; dvs inriktningsbeslut, genomförandebeslut, reviderat genomförandebeslut eller slutredovisning. *För beslut under § 10 mnkr se avsnitt 2.1.1.(4,5) och 2.2.1 (11,12).*

2.1 Inriktningsbeslut

Inom ramen för sitt ansvarsområde utreder och planerar förvaltningen så att behov och önskemål om ny- och reinvesteringar inom staden identifieras.

Förvaltningen utarbetar ett beslutsunderlag till nämnd för varje investeringsobjekt. När en planerad investering utretts på förvaltningsnivå i sådan omfattning att ett översiktligt program och de ekonomiska konsekvenserna utretts så långt som möjligt, tar nämnd ställning till investeringen i ett inriktningsbeslut.

Inriktningsbeslutet är en avstämning mellan nämnd och förvaltning avseende en investeringens innehåll och beräknade ekonomiska konsekvenser, samt en information till utomstående parter om att ett projekt planeras. Ett inriktningsbeslut innebär inte att inve-

steringen ska genomföras, utan endast att det ska utredas vidare, dvs. ett planeringsprojekt.

I de fall ett projekt/program *bedöms understiga 50 mnkr i investeringsutgifter* ska ett beslutsunderlag för inriktningsbeslut tillställas nämnd i ett särskilt ärende eller i samband med delårsrapport eller budgetförslag.

I de fall ett projekt/program *bedöms uppgå till minst 50 mnkr* ska ett beslutsunderlag för inriktningsbeslut tillställas nämnd i ett särskilt ärende. Samråd om beslutsunderlaget ska ske med kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret (på handläggarnivå) för de projekt/program som bedöms överstiga 50 mnkr i investeringsutgifter eller är av annan strategisk vikt.

Samrådet blir en del av den investerande nämndens beredning av ärendet. Det ska framgå av nämndens beslutsunderlag att samråd skett och eventuella åtgärder till följd av samrådet bör redovisas. Med hänsyn tagen till de begränsningar som råder i tidigt skede i ett projekt ska samrådet bland annat täcka följande;

- * projektets mål och syfte, dess omfattning och tidsplan,
- * projektets inriktningskalkyl och budgetkonsekvenser,
- * projektets påverkan på andra nämnders eller bolags verksamhet och ekonomi,
- * bedömning av risker och osäkerhetsfaktorer

Förvaltning och stadsledningskontor ska vara överens om att samråd har skett. Samrådet ska ske snarast möjligt men senast fem veckor innan nämnd bedöms fatta beslut.

Stadsledningskontoret använder sig av samrådet för att

- * identifiera stora satsningar på ett tidigt stadium där ett mer fullständigt beslutsunderlag kan behöva tas fram för att belysa de stadsövergripande konsekvenserna på längre sikt
- * Öka möjligheterna till strategisk översyn av investeringsportföljens utveckling och att på ett tidigt stadium ge möjlighet till politisk styrning och prioritering av investeringsportföljen.

Stadsledningskontoret ska redovisa samråd till kommunstyrelsen genom att periodvis, t.ex. månadsvis anmäla genomförda och planerade samråd till kommunstyrelsens ekonomiutskott.

I de fall ett projekt/program *bedöms överstiga 300* mnkr i investeringsutgifter för staden totalt eller är av annan större strategisk vikt* ska ett beslutsunderlag för inriktningsbeslut tillställas kommunfullmäktige i ett särskilt ärende.

(* ANM.: Beloppsgränsen ändrades vid KS beslut 2005-10-26 från 500 mnkr till 300 mnkr.)

Beslutsunderlaget för inriktningsbeslut ska innehålla en så utförlig beskrivning som möjligt av nedanstående punkter:

- investeringens mål/syfte
- redovisning av åtgärder/prestationer
- tidsplan

- bedömning av ekonomiska konsekvenser där en översiktlig investeringskalkyl samt en bedömning av investeringens framtida resultatpåverkan ingår. Redovisningen av de ekonomiska konsekvenserna ska följa de principer som stadsledningskontoret fastställer i handboken för investeringskalkylering. Vidare ska bedömas om uppskattade utgifter och inkomster kan inrymmas i de av kommunfullmäktige beslutade nivåerna för nämndens investeringar under de närmast följande åren.
- beskrivning av miljökonsekvenser
- påverkan på andra nämnders verksamhet och ekonomi, t.ex. drifts- och underhållskostnader, hyresökningar m.m.
- bedömning av risker och osäkerhetsfaktorer. I riskbedömningen ska definieras de mest kritiska faktorerna för att investeringen ska kunna bedrivas i enlighet med beslut. Om det vid beslutstillfället kan förutses en risk för att investeringens utgifter och/eller inkomster utvecklas annorlunda än vad som anges i investeringskalkylen bör sannolikheten för och konsekvenserna av detta särskilt redovisas.

Kommunfullmäktige fattar beslut om den ekonomiska ramen för planeringsprojekt genom att i stadens budget besluta om en total investeringsutgift och -inkomst för samtliga planeringsprojekt för resp. år i treårsberäkningen.

2.1.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (3) Nämnden fattar beslut för investering som överstiger **5 10** mnkr. Beslutsunderlag tillställs alltid nämnden i särskilt ärende. Exploateringskontoret fattar beslut för investering upp till **5 10** mnkr.
- (4) Mindre investering (~~1—5 mnkr~~) (**1 - 10** mnkr) kan redovisas i en enklare blankett för underskrift av ansvarig chef. För investering på (~~5—50~~) **10-50** mnkr föreligger samma krav på beslutsunderlag som för investering överstigande 50 mnkr.¹
- (5) Till nämnden lämnas redovisning av samtliga projekt oavsett belopp i samband med de olika budgetdokumenten (verksamhetsplan, tertialrapporter och verksamhetsberättelse).
- (6) De ovan angivna punkter som ett beslutsunderlag ska innehålla ska kommenteras. Detta gäller även om investeringen inte bedöms ha någon miljökonsekvens eller om inga risker eller osäkerhetsfaktorer bedöms föreligga.
- (7) Vid exploateringsinvestering kan inriktningsbeslut kopplas med tilldelande av markanvisning eller planremiss.

¹ Innan det att ekonomisystemet Agresso anpassats för att utgöra underlag för nuvärdeskalkylering gäller att nuvärdeskalkyler skall redovisas för alla projekt med investeringar över 50 mnkr.

- (8) Om projekt överstiger 50 mnkr skall samråd med SLK ske genom att ett utkast till tjänsteutlåtande stäms av med kontorets controller på SLK. *Ärendet skall omfatta en nuvärdeskalkyl som godkänns av kontorets controller/ekonomichef eller annan som förvaltningschefen utser.*
- (9) Inriktningsbeslut för projekt med en investeringsutgift över 300 mnkr skall alltid beslut även tas i KF i särskilt ärende *I god tid innan ett sådant ärende skall behandlas av nämnden skall nuvärdeskalkyl godkännas av kontorets controller/ekonomichef eller annan som förvaltningschefen utser. Beslutet skall också förberedas genom ett möte med förvaltningschefen, avdelningschefen, projektledaren och berörda ekonomer.*

2.2 Genomförandebeslut

I detta beslut avgörs om investeringen ska genomföras eller inte. För investering där *investeringsutgifterna bedöms understiga 50 mnkr* fattar nämnden genomförandebeslut, under förutsättning att investeringens utgifter och inkomster kan inrymmas i de av kommunfullmäktige beslutade nivåerna för nämndens investeringar de närmast följande åren samt att kommande drift- och kapitalkostnader med anledning av investeringsbeslutet ryms inom nämndens framtida budgetramar. I annat fall ska kommunfullmäktige fatta genomförandebeslut. Beslutsunderlaget ska tillställas nämnd i ett särskilt ärende eller i samband med delårsrapport eller budgetförslag.

Nämnden har ett ansvar för att kommande drift- och kapitalkostnader med anledning av investeringsbeslut ryms inom nämndens framtida budgetramar. Om en investering påverkar annan nämnds driftbudget i form av ökade drift- och kapitalkostnader ska samråd ske med berörd nämnd innan beslut fattas. Detsamma gäller även andra åtgärder, som ekonomiskt eller på annat sätt kan påverka annan nämnds budgetutrymme. Påverkan på annan nämnds verksamhet och ekonomi ska redovisas i beslutsunderlaget (se punkterna nedan).

För investeringar där investeringsutgifterna bedöms uppgå till minst 50 mnkr eller är av annan strategisk vikt fattar nämnd beslut om att föreslå kommunfullmäktige besluta om investeringen. Genomförandebeslut för strategiskt viktiga projekt tas av kommunfullmäktige i särskilda ärenden.

Beslutsunderlag för genomförandebeslut för investeringar ska innehålla följande punkter:

- investeringsens mål och syfte
- plan för åtgärder och prestationer
- tidsplan för investeringens olika delar
- organisation och ansvarsfördelning inom projektets olika delar samt ansvariga projektledare

- framställan om godkännande av att investeringen får genomföras till angiven total investeringsutgift och total investeringsinkomst. Dessa belopp ska anges i löpande prisnivå.
- redovisning av projektets ekonomiska konsekvenser där en investeringskalkyl samt en bedömning av investeringens framtida resultatpåverkan (bl.a. framtida drifts-, underhålls- och kapitalkostnader) ingår. Redovisningen av de ekonomiska konsekvenserna ska följa de principer som stadsledningskontoret fastställer i handboken för investeringskalkylering. Vidare ska framgå hur investeringen inryms i den av kommunfullmäktige beslutade investeringsplanen för nämnden.
- beskrivning av påverkan på andra nämnders verksamhet och ekonomi, exempelvis drifts- och underhållskostnader, hyresökningar m.m.
- beskrivning av miljökonsekvenser
- plan för uppföljning
- bedömning av risker och osäkerhetsfaktorer. I riskbedömningen ska definieras de (förslagsvis tre-fem) mest kritiska faktorerna för att investeringen ska kunna bedrivas i enlighet med beslut.

Exempel på kritiska faktorer kan bl.a. vara:

- problem med **tekniska förutsättningar** t.ex.
 - osäkra mark- och grundförhållanden,
 - bullerproblem,
- oklarheter i **organisationen**, t.ex.
 - ansvarsfördelning,
 - bristande kommunikationskanaler m.m.,
- osäkerheter i **tidsplanen**, t.ex.
 - vilka kritiska moment är av särskild vikt för att hela tidsplanen ska hålla?
 - är denna investering avhängig av andra investeringar?

I handboken för investeringskalkylering som stadsledningskontoret fastställer anges att en s.k. kalkylredogörelse bör lämnas och en känslighetsanalys göras. Kalkylredogörelsen ska bland annat beskriva gjorda kritiska antaganden och/eller osäkerheter vilka kan medföra att investeringens utgifter och/eller inkomster utvecklas annorlunda än vad som anges i investeringskalkylen. Känslighetsanalysen belyser hur kalkylresultatet påverkas om de data som kalkylen bygger på ändras.

Kommunfullmäktige fattar beslut om den ekonomiska ramen för genomförandeprojekt genom att i stadens budget besluta om en total investeringsutgift och -inkomst för samtliga genomförandeprojekt för resp. år i treårsberäkningen.

2.2.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (10) Nämnden fattar beslut för investering som överstiger **5- 10** mnkr. Beslutsunderlag tillställs alltid nämnden i särskilt ärende. I föreslagen beslutsmotivering ska investeringsutgiften i mnkr anges. Exploateringskontoret fattar beslut för investering upp till **5 10** mnkr.

- (11) Mindre investering (~~4—5~~) (1 - **10** mnkr) kan redovisas i enklare blankett för underskrift av ansvarig chef. För investering mellan ~~5—50~~ **10-50** mnkr föreligger samma krav på beslutsunderlag som för investering överstigande 50 mnkr.²
- (12) Till nämnden lämnas redovisning av samtliga projekt oavsett belopp i samband med de olika budgetdokumenten (verksamhetsplan, tertialrapporter och verksamhetsberättelse).
- (13) Av ovan angivna 10 punkter som ett beslutsunderlag ska innehålla behöver normalt inte organisation och plan för uppföljning kommenteras. Undantag kan vara om flera aktörer ingår eller om projektet är mycket stort. Övriga punkter ska kommenteras. Detta gäller även om investeringen inte bedöms ha någon miljökonsekvens eller om inga risker eller osäkerhetsfaktorer bedöms föreligga.
- (14) Drift- och kapitalkostnader ska anges.
- (15) Delgenomförandebeslut kan i undantagsfall behöva fattas i de fall man ännu inte har alla fakta för att presentera ett underlag för genomförandebeslut för hela projektet, men där ett beslut är nödvändigt för ex kostsamma evakueringar och marksaneringar. För att använda sig av denna beslutsform bör det klart framgå av underlaget till inriktningsbeslut att fler beslut är nödvändiga för genomföra projektet. *Det senare genomförandebeslutet skall även omfatta delgenomförandebeslutets investering.*
- (16) Genomförandebeslut för strategiskt viktiga projekt tas av kommunfullmäktige i särskilda ärenden. Projekt anses vara av strategisk vikt om investeringsutgiften är minst 50 mnkr eller om projektet enligt nämndens bedömning bedöms är av strategisk betydelse för staden. *I god tid innan ett sådant ärende skall behandlas av nämnden skall nuvärdeskalkyl godkännas av kontorets controller/ekonomichef eller annan som förvaltningschefen utser. Beslutet skall, om projektet är omfattande och av strategisk karaktär, också förberedas genom ett möte med förvaltningschefen, avdelningschefen, projektledaren och berörda ekonomer .*

2.3 Budget

Nämnden

Nämnd ingår en investeringsplan (som en del i förslag till budget och treårsberäkningar) till kommunstyrelsen som underlag för kommunstyrelsens förslag till budget och treårsberäkningar. Investeringsplanen är en sammanställning av investeringsutgifter och inkomster för treårsperioden avseende

² Innan det att ekonomisystemet Agresso anpassats för att utgöra underlag för nuvärdeskalkylering gäller att nuvärdeskalkyler skall redovisas för alla projekt med investeringar över 50 mnkr.

- *planerade* investeringar (planeringsprojekt) för vilka ett inriktningsbeslut har fattats av nämnden samt även övriga planerade projekt
- *beslutade* investeringar (genomförandeprojekt) för vilka ett genomförandebeslut har fattats

Investeringsplanen ska uppdelas på planerade resp. beslutade investeringar.

Investeringsplanen ska innehålla total investeringsutgift/inkomst för varje genomförandeprojekt avseende hela dess livslängd, varvid upparbetad investeringsutgift/inkomst t o m året före budgetåret särskilt ska anges.

Dessutom ska för respektive år i treårsberäkningen anges följande.

- Summa investeringsutgift/inkomst för samtliga projekt.
- Total investeringsutgift/inkomst för respektive genomförandeprojekt samt summa investeringsutgift/inkomst för samtliga genomförandeprojekt. En särskild rubrik och summering görs för de stora genomförandeprojekt som kommunfullmäktige tidigare har fattat beslut om.
- Total investeringsutgift/inkomst för respektive planeringsprojekt samt summa investeringsutgift/inkomst för samtliga planeringsprojekt. En särskild rubrik och summering görs för de stora planeringsprojekt för vilka ett särskilt inriktningsbeslut tidigare fattats.
- Investeringar som är många till antalet och av likartad karaktär men där varje projekt är mindre i omfattning kan redovisas gruppvis.
- Nämnden ska dessutom göra en bedömning och lämna en redovisning av kommande större strategiska investeringar som kan komma att aktualiseras under perioden i form en påbörjad planerings- eller beslutsprocess. Formen för denna redovisning bestäms i samråd med stadsledningskontoret, och sker för närvarande i form av en långtidsprognos.
- Eventuella övriga redovisningar bestäms i samråd med stadsledningskontoret.

I underlaget ska även ingå driftbudgetkonsekvenser till följd av investeringarna, inkl kapitalkostnader.

Samtliga belopp ska anges i löpande prisnivå.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige fastställer i samband med sitt budgetbeslut nämndernas investeringsplan och dess finansiering.

För resp. nämnd och för resp. år i treårsberäkningen fattar kommunfullmäktige följande beslut:

- summa investeringsutgift/inkomst,
- summa investeringsutgift/inkomst för samtliga planeringsprojekt; i ramen ingår både projekt som har beslutats i särskilda inriktningsbeslut och övriga planeringsprojekt där inriktningsbeslut ännu inte har fattats,

- summa investeringsutgift/inkomst för samtliga genomförandeprojekt, i ramen ingår både stora projekt som har beslutats i särskilda genomförandebeslut i kommunfullmäktige och övriga projekt där genomförandebeslut fattats av nämnd.

2.3.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (17) Investeringsplanen i de olika budgetdokumenten redovisas på stadsledningskontoret blanketter.
- (18) Vid budgetering kan ospecificerad nedrundning tillämpas i underlag till budget, flerårsprogrammet, för att kompensera för förväntade tidsförskjutningar.
- (19) Projekt överstigande 50 mnkr ("stora projekt") kommenteras utförligt i textbilaga.
- (20) I budgetsammanhang redovisas inte driftbudgetkonsekvenser per projekt. En samlad bedömning av investeringarnas effekt på driftbudgeten inarbetas i underlaget till budget. Av underlaget ska framgå vilken bedömning som kontoret gjort.

3. Uppföljning av investering

Regler för ekonomisk förvaltning; från 1 kap; 6-8 §:

6a § Nämnder är ansvariga för att anslag inte överskrids, budgeterade intäkter inflyter, avkastnings- och resultatkrav uppnås, investeringsutgifter och inkomster disponeras för beslutade objekt inom anvisad ram samt att budgeterade försäljningsbeting uppfylls. Nämnder och styrelser ansvarar också för hur verksamheten bedrivs och att kommunfullmäktiges mål uppnås.

7 § Uppföljning skall ge underlag för att styra verksamheterna. Ansvar för uppföljning ligger hos nämnderna. Förvaltningschefen skall kontinuerligt följa upp verksamheten, upprätta erforderliga underlag till nämnden och redovisa om risk för budgetavvikelse föreligger och därvid föreslå erforderliga åtgärder. Verksamheter med beställansvar skall styras genom regelbunden uppföljning och avstämning mot nämndens budget, redovisa prognostiserad behovs- och prestationsutveckling samt kostnads-/utgifts- och intäkts/inkomstutveckling. Verksamheter med utföransvar skall styras genom regelbunden uppföljning mot beslutade resultatplaner samt fastställt avkastningskrav.

Nämnd skall besluta om former och tidpunkter för redovisning av erforderliga beslutsunderlag för sin styrning. Finner nämnd med beställansvar att anslag kommer att bli otillräckligt, eller att intäkter inte inflyter i budgeterad omfattning, skall nämnden vidta åtgärder för att rymma sådant överskridande eller intäktsunderskott inom nämndens budget respektive beslutade anslag och av kommunfullmäktige angivna mål och anslagsvillkor. Finner nämnd med beställansvar att förutsättningarna förändrats i förhållande till underlaget för kommunfullmäktiges budgetbeslut samt att mål och anslagsvillkor till följd av detta behöver ändras skall begäran härom underställas kommunfullmäktige.

För investeringar och stora projekt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningen av medelsförbrukning, tidsplaner, prestationer samt de politiska målen. Visar uppföljningen att ett objekt kan medföra större utgifter, mindre inkomster, högre framtida kostnader eller lägre framtida intäkter än vad som ursprungligen kalkylerades eller att andra förutsättningar ändrats i väsentlig mån, skall detta omgående redovisas för nämnden. Nämnden skall snarast vidta åtgärder för att förhindra fördyringar eller göra omprioritering inom ramen för sin totala investeringsplan. Avvikelse mot investeringsbeslut skall redovisas till kommunstyrelsen i samband med den löpande uppföljningen. Förvaltningschefen skall tillse att budgetansvaret iakttas vid varje resursanskaffning (anställning, upphandling m.m.).

8 § Nämnd skall lämna de rapporter avseende utfall och prognoser, beslutade och föreslagna åtgärder som stadsledningskontoret eller revisionskontoret begär.

3.1 Redovisning

Redovisning av investeringar ska följa bestämmelserna i lagen (1997:614) om kommunal redovisning samt de bestämmelser som utfärdats med anledning av lagen, bl.a. cirkulär om redovisning av anläggningstillgångar från stadsledningskontorets redovisningsenhet.

3.2 Uppföljning

1.1.1 Uppföljning av investeringsbeslut

Nämnd som beslutar om investeringar har det fulla ansvaret för projektens genomförande och ekonomi samt är ansvarig för att följa upp dessa. Nämnden ska kontinuerligt följa upp samtliga investeringar och om risk för avvikelser föreligger föreslå erforderliga åtgärder.

Nämnden ska i tertialrapporter och verksamhetsberättelse tillstålla kommunstyrelsen en uppföljning av investeringsplanen och de ingående olika projekten, se vidare nästa avsnitt *Uppföljning av budget*.

Dessutom följs större investeringar upp i särskild ordning av kommunstyrelsen. Det är stadsledningskontoret som för kommunstyrelsens räkning svarar för denna uppföljning. De investeringar som följs upp är i regel sådana investeringar som

- medför höga investeringsutgifter, i regel överstigande 50 mnkr eller
- medför höga driftkostnader eller
- är komplext eller
- involverar flera förvaltningar och/eller bolag,

Dessa investeringar ges särskild uppmärksamhet i tertialrapporter och verksamhetsberättelser med större krav på lämnad redovisning från nämnden för dessa projekt jämfört med övriga investeringar. Projekten följs också upp genom löpande kontakter mellan stadsledningskontoret och projektansvariga på resp. förvaltning. Stadsledningskontoret kan därutöver begära in särskilda redovisningar från förvaltningen avseende t.ex. utfall, prognoser och åtgärder beträffande de stora investeringar som kontoret särskilt valt att följa upp. Stadsledningskontoret kan även ha synpunkter på övriga frågor som rör projektet t.ex. redovisningsrutiner och faktiska kalkyler.

1.1.2 Uppföljning av budget

Nämnd lämnar i periodiskt återkommande rapporter uppgifter om bl. a investeringar för beslut av kommunstyrelsen. Förutom de särskilda anvisningar stadsledningskontoret utfärdar ska följande alltid ingå:

Tertialrapporterna och verksamhetsberättelse ska innehålla uppgift om avvikelser, samt skäl för dessa, i följande punkter jämfört med budget och investeringsbeslut:

- total investeringsutgift/inkomst för resp. genomförandeprojekt för hela investeringsens livslängd, varav särskilt ska anges upparbetad investeringsutgift/inkomst t o m året före budgetåret,
- tidsplan, innehåll, riskbedömning och måluppfyllelse för resp. större investering.

För innevarande år ska tertialrapporterna och verksamhetsberättelse innehålla uppgift om avvikelser, samt skäl för dessa, i följande punkter jämfört med budget:

- Summa investeringsutgift/inkomst för samtliga projekt.
- Total investeringsutgift/inkomst för respektive genomförandeprojekt samt summa investeringsutgift/inkomst för samtliga genomförandeprojekt. En särskild rubrik och summering görs för de stora genomförandeprojekt som kommunfullmäktige tidigare har fattat beslut om.
- Total investeringsutgift/inkomst för respektive planeringsprojekt samt summa investeringsutgift/inkomst för samtliga planeringsprojekt. En särskild rubrik och summering görs för de stora planeringsprojekt för vilka ett särskilt inriktningsbeslut tidigare fattats.
- Investeringar som är många till antalet och av likartad karaktär men där varje projekt är mindre i omfattning kan redovisas gruppvis.

De investeringar som stadsledningskontoret för kommunstyrelsens räkning valt att särskilt följa rapporteras i enlighet med de särskilda anvisningar stadsledningskontoret utfärdar. Uppföljningen ska främst omfatta medelsförbrukning, tidshållning, programändringar, prestation samt uppföljning av de politiska målen.

Dessutom ska nämndens verksamhetsberättelse för det gångna året innehålla slutredovisningar för avslutade projekt (se avsnitt 4 Slutredovisning av investering). Kommunfullmäktige godkänner årsredovisningen.

3.2.1 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (21) I tertialrapporterna följs samtliga investeringar upp. Avvikelser (fördyringar, förskjutningar, tidigareläggningar m m) rapporteras och kommenteras (se vidare under avsnitt avvikelser).
- (22) Investeringar överstigande 50 mnkr kommenteras utförligt i särskild textdel.
- (23) I samband med verksamhetsberättelse kan begäran om ombudgetering av ej förbrukade medel för investeringar med genomförandebeslut p.g.a. förskjutningar inom projekt komma att begäras. Förutsättning för att begära ombudgetering är dels att motsvarande volym investeringsmedel

återredovisas i verksamhetsberättelsen, dels att projekten inte bedöms kunna inrymmas i nästkommande års investeringsplan. Kommunfullmäktige beslutar i samband med stadens årsredovisning om ombudgetering ska beviljas.

3.3 Avvikelser

Vid uppföljningen av investeringar ska nämnden uppmärksamma om utgifterna ökat eller förskjutits i tiden eller om investeringen på annat sätt avviker jämfört med genomförandebeslutet. Orsaker till överskridanden ska analyseras särskilt. Nämnden ska genom att vidta åtgärder i projektet eller genom omprioritering inom investeringsplan se till att utrymme finns för fördyringar inom beslutad budget.

Nämnd fattar i samband med den löpande uppföljningen (bl.a. tertialrapporterna) beslut om bl.a. följande punkter:

- Åtgärder för att uppnå budgetbalans vid fördyringar (inkl indexuppräknings) eller förskjutningar jämfört med ett genomförandeprojekts ekonomiska plan. Det kan göras genom att vidta åtgärder i projektet eller genom omprioritering inom investeringsplan under förutsättning att kommunfullmäktiges tidigare beslut inte frångås (se nedan när kommunfullmäktige bör fatta ett nytt beslut)
- Omprioritering av planeringsprojekt inom investeringsramen för planeringsprojekt.
- Avbrytande av ett genomförandeprojekt om projektet inte är av särskild strategisk vikt för staden.
- Avvikelse i inriktning jämfört med kommunfullmäktiges beslut för ett genomförandeprojekt när avvikelsen inte är av väsentlig betydelse.

Förändringar i tidsplan, innehåll, risker eller medelsförbrukning avseende investeringar ska redovisas till *kommunstyrelsen* i samband med den löpande uppföljningen i enlighet med vad som anges i övrigt för uppföljning i avsnitt 3.2.

Kommunstyrelsen ska tillställas ett underlag för nytt beslut om avvikelsen för ett projekt är betydande, t.ex. om den totala nettoinvesteringsutgiften beräknas överstiga genomförandebeslutet med 15 % eller mer, dock minst 20 mnkr eller om kommande driftkostnader avsevärt ökar eller om investeringens innehåll och funktion förändras avsevärt. Om central finansiering blir nödvändig ska detta ske enligt vad som beslutas i budgeten om central budgetreserv.

Om nämndens beslutade åtgärder för att uppnå budgetbalans leder till väsentliga avvikelser mot kommunfullmäktiges tidigare genomförande-beslut ska kommunfullmäktige tillställas ett underlag för nytt beslut.

3.3.1. Exploateringsnämndens tillämpning

*Avvikelse mot innevarande års investeringsplan totalt
(Med avvikelse avses här att investeringsutgifterna
totalt bedöms överstiga budget)*

- (24) Vid befarad avvikelse av innevarande års investeringsplan jämfört med budget ska avvikelsen täckas genom omprioritering av planeringsprojekten.
- (25) Om avvikelsen inte kan inrymmas inom årets investeringsplan kan nämnden i undantagsfall föreslå kommunfullmäktige om utökad investeringsplan.

***Avvikelser mot projekts budget under innevarande år
(Med avvikelse avses här samtliga former av avvikelse)***

- (26) Vid avvikelser för innevarande års budget för genomförandeprojekt > 50 mnkr ("stora projekt") ska förändringens påverkan på genomförandet av projektet, ex tidsplan, också redovisas i budgetuppföljningen.

***Avvikelse mot genomförandeprojekts totalbudget
(Med avvikelse avses här att ett projekt
bedöms bli dyrare jämfört med fattat genomförandebeslut)***

- (27) Nämnden fattar ett reviderat genomförandebeslut om avvikelsen av den totala nettoinvesteringsutgiften överstiger 5 mnkr för projekt upp till och med 50 mnkr eller till lägst 10 % för projekt överstigande 50 mnkr. Till grund för beslutet lämnas beslutsunderlag i särskilt ärende.
- (28) Även om avvikelsen understiger ovan angivna gränser kan kontoret om man finner det lämpligt föreslå nämnden att fatta reviderat genomförandebeslut.
- (29) Understiger fördyringen ovan angivna gränser ska avvikelsen betraktas som godkänd utan att nytt beslut behöver fattas av nämnden. Kontoret redogör för fördyringen och dess orsak och effekt i slutredovisningen av investeringen.
- (30) *Vid betydande avvikelse av den totala nettoinvesteringsutgiften, > 15% dock minst 20 mnkr, ska **kommunfullmäktige** tillställas ett underlag för nytt beslut.*

4. Slutredovisning av investering

<p><i>Regler för ekonomisk förvaltning; 1 kap; 6 §:</i> Nämnder är ansvariga för att investeringsutgifter och inkomster disponeras för beslutade objekt inom anvisad ram.</p>

I samband med nämndens verksamhetsplan ska nämnden rapportera vilka projekt som bedöms kunna slutredovisas under året.

När ett genomförandeprojekt är näst intill färdigställt, dvs. när 85-90% av bedömda totala investeringsutgifter upparbetats, upprättar förvaltningen en slutredovisning som

tillställs nämnden. För projekt över 50 miljoner kronor eller för projekt där stora avvikelser i tid, genomförande eller kostnader uppstått ska detta ske genom ett särskilt ärende. Slutredovisningen ska innehålla en avstämning av totalt utfall jämfört med genomförandebeslutet. Avstämningen ska omfatta ekonomi, tidsplan och investeringens funktion. Slutredovisningen ska innehålla svar på följande:

- Har projektets mål/syfte uppfyllts?
- Har avvikelse skett jämfört med tidsplan?
- Redovisning av projektets ekonomiska konsekvenser där en slutlig investeringskalkyl samt en resultatanalys upprättas och jämförs mot genomförandebeslutet. Av särskilt intresse är avvikelser beträffande nettonuvärde, investeringsutgifter/ inkomster, försäljningsintäkter, löpande intäkter och kostnader, reavinster/förluster m.m. Redovisningen av de ekonomiska konsekvenserna ska följa de principer som stadsledningskontorets ekonomiavdelning fastställer i handboken för investeringskalkylering.
- Hur har projektets riskfaktorer hanterats?
- Om avvikelser skett, vilka är orsakerna och vilka lärdomar kan organisationen dra utifrån gjorda erfarenheter?

Nämndens verksamhetsberättelse för det gångna året ska innehålla en redovisning över samliga investeringar som har slutredovisats under året och en sammanfattning av vad dessa slutliga avstämningar har innehållit. Särskilt ska större avvikelser avseende både medelsförbrukning och innehåll uppmärksammas och gjorda erfarenheter utgöra grund för förslag till åtgärder för att underlätta budgethållningen för kommande investeringar.

4.0 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (31) *Slutredovisning skall ske snarast möjligt efter det att 85-90% av investeringsmedlen förbrukats och när slutresultatet med relativt stor säkerhet kan bedömas.*
- (32) *Projekt som under året planeras slutredovisas framgår av verksamhetsplanens investeringsbilaga.*
- (33) Slutredovisning av samtliga genomförande projekt som överstiger **5 10** mnkr och som färdigställts under året redovisas i verksamhetsberättelsen.
- (34) Slutredovisning av genomförandeprojekt som understiger **5 10** mnkr och som färdigställts under året upprättas inom kontoret men redovisas inte till nämnden.
- (35) Slutredovisning av projekt som överstiger 50 mnkr sker alltid i särskilt ärende.

5. Andra betydande projekt som inte är en investering

Regler för ekonomisk förvaltning; från 1 kap; § 3:

3 § Budgeten fastställs av kommunfullmäktige. Den skall upprättas i enlighet med kommunallagens balanskrav.

Nämnder:

1. Plan över verksamheten
2. Driftverksamhet
3. Investeringar
4. Stora projekt

Regler för ekonomisk förvaltning; från 1 kap; §7:

7 § För investeringar och stora projekt gäller att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningen av medelsförbrukning, tidsplaner, prestationer samt de politiska målen.

Kommunfullmäktige kan besluta om stora projekt som inte är en investering i redovisningslagens mening men där staden binder upp resurser eller gör åtaganden som på sikt innebär vissa risktaganden, t.ex. evenemangsprojekt eller IT-projekt.

Dessa projekt kan vara av mycket varierande volym och inriktning varför anvisningarna inte alltid är möjliga att tillämpa i sin helhet. Vad som anförts ovan om beslut, uppföljning och slutredovisning avseende investeringar bör gälla även för sådana projekt i så stor omfattning som möjligt, dock bör nedanstående miniminivå alltid uppfyllas.

1.2 Minimnivå för beslut och uppföljning av betydande projekt

1.2.1 Beslut

Liksom för investeringar bör även för dessa projekt ett särskilt inriktnings- respektive genomförandebeslut fattas i enlighet med vad som anförts i avsnitt 2.1 Inriktningsbeslut och avsnitt 2.2 Genomförandebeslut.

1.2.2 Uppföljning

När det gäller uppföljningen under projektets planering och genomförande kan samma rutiner användas för dessa projekt som för uppföljning av stadens investeringar eller i enlighet med vad som anges i inriktnings- respektive genomförandebeslutet.

Den nämnd som planerar och genomför denna typ av projekt har ett ansvar för att projektets innehåll samt ekonomiska åtaganden överensstämmer med vad som har beslutats, på motsvarande sätt som för investeringar i övrigt. Avvikelse hanteras av nämnden genom att vidta åtgärder i projektet eller genom omprioriteringar.

Dessa projekts varierande förutsättningar och inriktning kan innebära att det finns ett visst mått av osäkerhet i bedömningarna, och att också externa faktorer kan komma att påverka projektet på ett sätt som inte från början kunnat förutses. Det är därför särskilt viktigt att nämnden följer dessa projekt noga för att i ett så tidigt skede som möjligt kunna vidta åtgärder vid ev. avvikelser.

1.2.3 Slutredovisning av andra betydande projekt som ej är investeringar

Liksom för investeringar bör slutredovisning för betydande projekt upprättas i enlighet med vad som anförts i avsnitt 4 Slutredovisningar.

5.0 Exploateringsnämndens tillämpning av reglerna

- (36) I förekommande fall tillämpas reglerna på samma sätt som för investeringar med tillägg för nämndens tillämpning enligt avsnitt 1 – 4.